מכלל דתנא קמא סבר א] ניתן לחזרת עמידת ב"ד א"ר יוסף במלוה על פה גובה מן היורשין קמיפלגי תנא קמא סבר *מלוה על פה גובה מן היורשין ור"ש בן אלעזר סבר אינו גובה מן היורשין רבה אמר דכ"ע מלוה על פה אינו גובה מן היורשין והכא *במלוה הכתובה בתורה ב] ככתובה בשטר קמיפלגי תנא קמא סבר ככתובה בשטר דמיא ור' שמעון בן אלעזר סבר לאו ככתובה בשטר דמיא מיתיבי *החופר בור ברשות הרבים ונפל עליו שור והרגו פטור ולא עוד אלא שאם מת השור יורשי בעל הבור חייבין לשלם דמי שור לבעליו א"ר אילא אמר רב כשעמד בדין, והא "הרגו" קתני? אמר רב אדא בר אהבה כשעשאו טריפה, והאמר רב נחמן תני ג] *תנא "מת וקברו"? והילכתא דייתבי דייני אפומא דבירא. תנו רבנן היוצא ליהרג מזין עליו מדם חטאתו ומדם אשמו, חטא באותה שעה אין נזקקין לו מאי טעמא? א"ר יוסף מפני שאין מענין את דינו א"ל אביי אי הכי אפילו רישא נמי? כגון שהיה זבחו זבוח באותה שעה, אבל אין זבחו זבוח ד] מאי, לא, אדתני חטא באותה שעה אין נזקקין לו ליפלוג וליתני בדידה בד"א שהיה זבח זבוח באותה שעה אבל אין זבח זבוח לא? ה"נ קאמר בד"א שהיה זבח זבוח באותה שעה אבל אין זבח זבוח נעשה כמי שחטא באותה שעה ואין נזקקין לו:

מתני' האשה שיצאה ליהרג אין ממתינין לה עד שתלד. ה] האשה שישבה על המשבר ממתינין לה עד שתלד. האשה שנהרגה נהנין בשערה, בהמה שנהרגה אסורה בהנאה:

גמ' פשיטא גופה היא! איצטריך, ס"ד אמינא הואיל וכתיב "כאשר ישית עליו בעל האשה" ממונא דבעל הוא ולא ליפסדיה מיניה קמ"ל, *ואימא ה"נ? אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן אמר קרא "ומתו גם שניהם" לרבות את הוולד, והאי מיבעי ליה ו] *עד שיהו שניהן שוין דברי רבי יאשיה? כי קאמרת "מגם": ישבה על המשבר וכו': מ"ט כיון דעקר, גופא אחרינא הוא: אמר רב יהודה אמר שמואל האשה היוצאה ליהרג מכין אותה כנגד בית הריון כדי שימות הוולד תחילה כדי שלא תבא לידי ניוול, למימרא דהיא קדמה ומתה ברישא והא קיימא לן דוולד מיית ברישא *דתנן התינוק בן יום אחד נוחל ומנחיל ז] ואמר רב ששת נוחל בנכסי האם להנחיל לאחין מן האב - דווקא בן יום אחד אבל עובר לא דהוא מיית ברישא ואין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב? ח] הני מילי לגבי מיתה, איידי דוולד זוטרא חיותיה עיילא טיפה דמלאך המות ומחתך ט] להו לסימנין, אבל נהרגה, היא מתה ברישא. והא הוה עובדא ופרכים עד תלת פרכוסי י]? *) מידי דהוי אזנב הלטאה דמפרכסת. א"ר נחמן אמר שמואל האשה שישבה על המשבר ומתה בשבת מביאין סכין יא] (ומקרעים) את כריסה ומוציאין את הוולד, פשיטא, מאי עביד

מחתך

שמות כא · דברים כב

*) [ב"ב קמב: נדה מד: חולין כא.]

רש"י

לחזרת עמידת ב"ד. שאין אתה יכול להחזירו לב"ד ולעמוד בדין על מה שחבל שאין מענין את דינו: **מכלל דת"ק סבר כו'**. בתמיה: **והרגו**. השור הרג את החופר: **פטור**. בעל השור: **חייבין לשלם**. אלמא מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא וקשיא למאן דאוקי פלוגתייהו דרבי יוסי ות"ק דמתני' באם *הזיק', דא"כ קשיא סתמא אסתמא, ואיכא דמותיב הך תיובתא לר"ש בן אלעזר אבל פליאה בעיני היאך יכול להקשות הא ר"ש תנא הוא ופליג: **כשעמד בדין**. קודם שמת וחייבוהו לשלם לפיכך גובה מן היורשין דכיון דדינו חרוץ לשלם ה"ל כמלוה בשטר: **והא תני תנא מת וקברו**. השור בבור כגון שהפיל עמו חוליא יב] ואפ"ה חייבין יורשין: **והילכתא**. הא דקתני יורשין חייבין כגון דייתבי דייני אפומא דבירא וחייבוהו מיד לשלם: **מזין עליו**. זורקין בשבילו דם חטאתו ואשמו ולא הויא כחטאת שמתו בעליה כל זמן שלא נהרג: **חטא בשוגג באותה שעה**. שיצא ליהרג כגון שראה חלב וכסבור שומן הוא ואכלו: **אין נזקקין לו**. שיפריש קרבן ליקרב: **מפני שאין מענין את דינו**. שימתינו מלהורגו עד שישחטו הזבח ויזרק הדם, שעינוי הדין הוא: **רישא נמי**. דקתני כשחטא קודם לכן מזין עליו הרי ממתינים לו עד שישחט ויזרק: **מתני' אין ממתינין לה עד שתלד**. אלא הורגין ולדה עמה דחד גופא הוא: **ישבה על המשבר**. קודם שנגמר דינה: **ממתינין לה עד שתלד**. דכיון דעקר ונע ממקומו גופא אחריתא הוא: **נהנין בשערה**. ובגמ' מפרש טעמא: **אסורה בהנאה**. כדקי"ל (פסחים דף כב:) ובעל השור נקי כאדם שאומר לחבירו יצא פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהן הנאה של כלום: **גמ' לרבות את הולד**. קס"ד משניהם יליף מדה"ל למיכתב ומתו והכא ידענא דאין 'ומתו' פחות משנים (א) **שניהם**. מיותר לדרשה: **שניהן שוין**. האיש והאשה יהו בני עונשין אבל אם היתה היא קטנה והוא גדול או הוא קטן דלאו בר עונשין והיא גדולה ובת עונשין אין הגדול נהרג: ומשני אנו 'מגם' ילפינן: יג] **לידי ניוול**. שאם יצא חיות בולד יצא לאחר מיתת אמו וניוול הוא: **נוחל**. אם נפלה לו ירושה בו ביום והוא ביום מת מנחילה לקרוביו מאביו: **ואמר רב ששת**. האי נוחל ומנחיל ליכא לאוקומי בנכסי אביו דא"כ לא אתיליד איהו הוו ירתי קרוביו נכסי אביו היכא דאין בנים: **אלא נוחל בנכסי אמו**. אם מתה בו ביום ואפי' הוא מת בו ביום נוחל נכסי אמו ומנחילן מכחו לאחיו מאביו שאינן בני אמו דאי לאו הוא הוו ירתי לה קרוביה ולא אמרי' נפל הוא ואינו בן נחלה: **אבל עובר**. אם מתה מעוברת לא ירתי לה קרובי העובר דהוא מת ברישא יד]: **ומשני ס"מ**. דהוא מיית ברישא לגבי מיתה כשהיא מתה מיתת עצמה: ופרכינן וגבי מיתה מי מיית הוא ברישא טו] והא הוה עובדא ופרכים לאחר מיתת אמו: **וזנב הלטאה**. אם חותכין אותה מפרכסת החתיכה ואע"פ שאין בה חיות: **ומקרעין את כריסה**. דזימנין דמיקרי דהיא מייתא ברישא:

מחתך

[לעיל ה: וש"נ]

[לעיל ה: וש"נ]

[ב"ב קעה:]

[שם הגירסא תנא]

[עיי' תוס' סוטה כו. ד"ה וזו]

[קדושין י. סנהדרין סו:]

ב"ב קמב. נדה מד.

תוספות

מיתיבי בור ברה"ר. לרבה פריך דאמר לעיל מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא וכן טז] העתיק ר"ת בספרו ואלי נמי למפרך לרב יוסף דהא סבר נמי שיעבודא לאו דאורייתא אלא יז] פירש דבריו יותר: **אמר** רב אילא א"ר כשעמד בדין. לאו משום קושיא דרבה משני רב הכי שהרי רבה שנים רבות אחר רב היה אלא משום דפרכינן ליה מיניה בפרק גט פשוט (ב"ב דף קעה:) דאמר התם דמלוה על פה אינו גובה מן היורשין ולנפשיה משני: **דיתבי** דייני אפומא דבירא. ומ"מ איצטריך למימר מת וקברו דס"ד דבעינן יבא בעל השור ויעמוד על שורו (סנהדרין דף יס.) קמ"ל דשפיר עמד עליה: **מזין** עליו מדם חטאתו ומדם אשמו. דאין חטאת [ואשם] קריבה לאחר מיתתו אבל עולתו קריבה: **ישבה** על המשבר כו'. פרש"י קודם שנגמר דינה וליתא דאיוצאה ליהרג קאי וכל היוצא ליהרג לאחר גמר דין כדמשמע בכל הנהו דמדכר לעיל במתני' בשמעתין וכן משמע בפ' כל הגט (גיטין דף כח:) דמדכר ביוצא לידון ויוצא ליהרג והיינו טעמא דרישא דאין ממתינין משום עינוי הדין (*כלל) כדמשמע פרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לה.) דליכא עינוי הדין אלא לאחר גמר דין מדקאמר היכי ליעביד לדייניה במעלי שבתא ולגמר דיניה בשבתא וליקטליה בחד בשבתא נמצא אתה מענה את דינו וכו' ליגמר דיניה בחד בשבתא קא מכשו לטעמייהו ולעינוי לא חיישינן:

הדרן עלך הכל מעריכין

עין משפט נר מצוה

עב א מיי' פי"ב מהל' נזקי ממון הל' כב:

עג ב מיי' פי"ב מהל' סנהדרין הל"ס ופ"ג מהל' שגגות הלי"ג:

עד ג מיי' פי"ב מהל' סנהדרין הל"ד:

עה ד מיי' פ"ד מהל' מאכלות אסורות הלכה כב:

עו ה מיי' פי"ב מהל' סנהדרין הל"ד:

עז ו מיי' פ"א מהל' מלוה הלי"ג ועי' בהשגות ובכ"מ ובל"מ סמג עשין צו טוש"ע חו"מ סי' רעו סעיף ה:

עח ז מיי' פ"ב מהל' שבת הלט"ו טוש"ע או"ח סי' של סעי' ה:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לרבות וכו' פחות משנים ופריך שניהם כצ"ל וד"א:

גליון הש"ס

גמ' והלכתא דייתבי. כעין זה בב"מ ד' ט ע"ב והלכתא כבכוס: מתני' אין ממתינין. ע' סוטה דף כו ע"א תוס' ד"ה מעוברת:

רבינו גרשום

שאין מענין את דינו אלא לאחר שנגמר דינו ליהרג [לאלתר] יהרג משום צער בעלי חיים: אמר רב יוסף במלוה כו': והרגו פטור. בעל השור שלא היה לו לחפור ברשות הרבים: אלא שאם מת. גם השור יורשי בעל הבור חייבין לשלם וקשיא למ"ד מלוה הכתובה באורייתא לאו ככתובה בשטר דמיא: [אמר ר' אילא. לעולם לאו ככתובה בשטר דמיא אלא משום הכי חייבין יורשין בשעמד בעל הבור בדין ונתחייב קודם שמת: הילכתא. יורשין חייבין]: והא הרגו קתני חייבין דלא הוה ליה שהות למיקם בדין: שעשאו. שור לבעל הבור טרפה וקם בדין והדר מית: והא תני רב הגא וקברו. שקברו שור בנפילתו לבעל הבור שהפיל עליו אדמה ומתו שניהם באותה אדמה ונקברו דאי אפשר [illegible] לם לאו ככתובה בשטר והכא אמאי יורשין חייבין כגון דייתבי דייני אפומא דבירא דחייבוהו [illegible] לאלתר: מזין עליו. על המזבח: מדם חטאתו. שאם חטא קודם לכן והפריש קרבן ואח"כ [illegible] מדם חטאתו קודם שיהרג כדי שיתכפר על אותו חטא: חטא באותה שעה. שיוצא ליהרג [illegible] פר על אותו חטא: [חטא באותה שעה שיוצא ליהרג אין נזקקין לו לעכבו עד שיפריש [illegible] ין דינו עד שישחט ויזרק: זבח זבוח. חטאתו: האשה. מעוברת היוצאה ליהרג אין ממתינין [illegible] מיתין אותה עם ולדה דעובר כגופה הוא: ממונא דבעל הוא. הוולדות]: עד שיהו שניהן [illegible] אחד מהן שוגג] או שאם היתה היא (ילדה) [קטנה] והוא גדול אינו נהרג: ההוא (משניהם) [illegible] א מרבינן לוולד מגם: [כיון דעקר. לצאת]: שלא תבוא לידי ניוול. שאם היה העובר חי [illegible] ת מפרכס ויוצא והיתה שופעת דם מאותו מקום ותתנוול בפני הכל הילכך מכין אותה [illegible] [תינוק בן יום אחד. שמתה אמו כשילדתו והתינוק מת למחר: נוחל ומנחיל. נוחל בנכסי [illegible] ן האב. שאם הוא מאם אחת ואחיו מאם אחרת וירש הוא מאמו נכסים מנחיל לאחין [illegible] האב יורשין זה את זה: אבל עובר לא. כלומר שמתה אמו ולא נולד אין אחין נוחלין [illegible] ית ברישא בבטן אמו קודם אמו ואין הבן יורש את אמו בקבר מאחר שמת קודם אמו [illegible] האב אלמא דעובר מיית ברישא דאי איהי מתה ברישא לירתה ולידתינהו לאחי]: טיפתא [illegible] ה של מרה: ופירכס תלתא פירכוסי. ניענע עצמו ג' פעמים העובר אחר שמתה אמו: ההוא [illegible] ם דאית ביה חיות הוא אלא חי כזנב הלטאה שמפרכסת אחר שנחתך הזנב מסנה ופרכס הזנב:

מחתך

שיטה מקובצת

א] סבר שניתן לחזרת: ב] תיבות ככתובה בשטר נמחק: ג] תני רב תנא מת וקברו. א) ס"א כגון דיתבי כו': ד] זבוח באותה שעת מאי: ה] ישבה על המשבר (תיבת האשה ואות ש' ל"ש ונמחק). פרש"י קודם גמר דין ולא נהירא דאיוצאת ליהרג קאי ויוצאת ליהרג היינו אחר גמר דין כדמוכח בגיטין בפ' כל הגט דתנן עיר שהקיפוה כרקום וספינה המטורפת בים והיוצא לידון וכו' אבל עיר שכבשו כרקום וספינה שאבדה בים והיוצא ליהרג נותנים עליו חומרי חיים וכו' ועוד קשה לי נפליג בדידיה (בלא) בישבה על המשבר בין קודם גמר דין ובין לאחר גמר דין ומסתבר דקרא דומתו גם שניהם אית לן לאוקמי בנגמר דינה למיתה דקודם נגמר דין למה נפסיד ממון הבעל כיון דאפשר לשהויי וליכא עינוי הדין הילכך אחר גמר דין איירי (ומשום) [ואפי'] הכי כיון דנעקר מסנת נפא אחרינא הוא ולא קטליה ליה. וקשה מסתני' דאהלות ומייתי לה בפ' בן סורר ומורה אשה המקשה לילד מחתכין עובר שבמעיה ומוציאין אותו אבר אבר מפני שחייה קודמין לחייו יצא ראשו אין נוגעין בו אלמא כל זמן שלא הוציא ראשו מותר להרגו וי"ל דלעולם מותר לחתו והא דמסתינין לה משום ממונא דבעל ב) אי לאו קרא דומתו גם שניהם ומיהו קשה כיון דמותר להרגו אמאי מחללין עליו את השבת כדאמרי' בשמעתין אמר רבא לא נצרכא כו' הילכך נראה דחשיב כספק פיקוח נפשות (הוא ג) ואפ"ה מותר להורגו ובמתני' דאהלות דוחין ספק נפש מפני נפש ודאי ומצילין את אמו במיתתו והכי אמרי' בגוסס לר"י בן בתירא בפרק בן סורר ומורה דבדין בני אדם ההורגו פטור ומחללין עליו את השבת עכ"ל הרא"ש ז"ל ובתוס': ו] עד שיהו שניהם שוין. פ"ה היא קטנה כו' ור"ת פי' לאפוקי גדול שבא על קטנה מאורסה כדאמר בכתובות לר"מ נערה ולא קטנה ובעי [מיניה ר' יעקב בר אבא מרב (בסנהדרין סו:)] לר"מ בסקילה סמעיט ליה כלומר שאין הבועל בסקילה [illegible] ניהם שוין [במיתה אחת] אבל בעל קטנה מ[illegible] בה נוחל ממאן מאבוה ומנחיל למאן לאחי דא[illegible] מיתה דאיידי דוולד. גליון והא דאמרי' ב[illegible] ה האם אפשר שלא מת אבל קשה מהא דא[illegible] הא אמרי' כו' ועי' בפ' יוצא דופן בתוס' [illegible] ן ברישא אבל נהרגת היא מתה ברישא. [illegible] נמחק: י[illegible]] סכין וקורעין את תיבת מקרעין יד] בריש[illegible] ן בית הרחם הס"ד ומה"ד לידי: [illegible] ש את אמו לאחר שמת הוא קודם [illegible] ריסא: טו] ברישא וליכא למפרך להנחיל

מראה דאמרי' [לעיל] (לקמן בסמוך] דעובר מת (בהדיה) [בתר] אמו דטעמא מאי דכל זמן שהעובר במעי אמו ז' העובר [illegible]

[illegible]

טייק לסוף ו:

*אות"ק (סתם) סובר אינו חייב בתשלומין וכאן קתני יורשי בע' הבור חייבין

נושא

מתי יש חיוב יורשים לשלם על נזקי מורישהם

נושא

הקרבת הקרבן חטאת עבור מי שיוצא ליהרג

*אם חטא עבר קודם לכן

*אם חטא בשעה שיוצא ליהרג

נושא

מאימתי האשה שיוצאה ליהרג אין ממתינין לה עד שתלד

נושא

[illegible]

נושא

[illegible]

*לפי השיטה מקובצת בצמ' ב' אות א' מדובר שהוציא הולד את ראשו